

různé

K NORMATIVNĚ TECHNICKÉMU ZABEZPEČENÍ VOJSK

V úzké návaznosti na nezbytnost dalšího zdokonalování velení vojskům v současné době vědeckotechnické revoluce rostou požadavky na technické zabezpečení vojsk v úzké spojitosti s možností výroby.

Soudobé operace charakterizované prudkým růstem faktoru času, podstatným zvětšením objemu úkolů vojsk i nároky na užší součinnost armád Varšavské smlouvy, kladou kvalitativně vyšší požadavky na novou vojenskou techniku.

Rozmach vědeckotechnického pokroku na všech úsecích výroby a stále vyšší tempo jeho obměny klade značné nároky na společenské zdroje, které ani ekonomicky vyspělé země nejsou schopny zabezpečit. Dynamický vzestup technických parametrů vojenské techniky a růst kapacity závodů převyšuje mnohdy potřeby jedné země. Soudobé výzkumy jsou náročné na intelekt, finance a hmotné zdroje natolik, že pouze některé země mohou tak rozsáhlé prostředky vynakládat.

Velký význam pro zvýšení efektivity společenské práce a urychlení vědeckotechnického pokroku v socialistických zemích má prohloubení ekonomické spolupráce těchto zemí a rozvoj socialistické integrace. Mnohé vědeckotechnické úkoly pro zabezpečení činnosti vojsk můžeme úspěšně řešit jen na základě spojeného úsilí a zdrojů mnoha zemí. Proto technické zabezpečení činnosti vojsk bude mít stále více charakter normativní.

Stále ve větší míře budeme uplatňovat požadavky standardizace (integrováný systém řízení technické normalizace, metrologie a zkušebnictví) a unifikace (ve smyslu § 1 odst. 1 Vyhlášky 97/64 Úřadu pro normalizaci a měření) vojenské techniky a daleko důsledněji uplatňovat v jednotlivých fázích cyklu výzkum—vývoj—výroba—užití pro rychlejší prosazování vědeckotechnického pokroku ve vojenské praxi při využívání předností socialistické integrace.

Všechna opatření povedou k dalšímu zvýšení bojové účinnosti a pohotovosti vojenské techniky vyvinuté v různých zemích, v jednotlivých armádách VS, k vzájemné zaměnitelnosti kompletačních vý-

Plukovník ing. Miroslav Dvořák, CSc.

robků a prvků vojenské techniky, ke zkrácení termínů a výdajů na vývoj, výrobu a provoz vojenské techniky, k dalšímu prohloubení rozvoje kooperace a organizace specializované výroby vojenské techniky v rámci armád VS a v neposlední řadě i ke zvýšení mobilizační pohotovosti průmyslu členských zemí RVHP.

Pro normativně technické zabezpečení úkolů dalšího upevňování vojenskotechnické spolupráce členských zemí RVHP s využitím předností socialistické integrace slouží systém vojenské standardizace.

Počítáme s tím, že i její terminologie bude zpřesněna. Rozvoj vojenské standardizace úzce souvisí s rozvojem ekonomické základny, kde v současné době dochází k intenzivní práci na normách RVHP.

Normy RVHP

Normy RVHP jsou základními normativně technickými dokumenty v oblasti normalizace v rámci RVHP. Jsou určeny pro normativně technické zabezpečení příslušných úloh prohlubování a zdokonalování spolupráce a rozvoje socialistické integrace a dalšího rozvoje technického pokroku každého z členských států RVHP. Zpracovávají se na základě "Statutu norem RVHP" (přijaty XXVIII. zasedáním RVHP v Sofii v červnu 1974) a jsou uplatňovány v jednotlivých zemích RVHP v souladu s "Úmluvou a uplatňování norem RVHP" (úmluvu ratifikovala vláda ČSSR 27. 1. 1975).

Statut obsahuje základní ustanovení o tvorbě norem RVHP v rámci RVHP. Úmluvou se smluvní státy zavazují, že budou normy RVHP závazně a přímo uplatňovat při hospodářské a vědeckotechnické spolupráci mezi státy — účastníky Úmluvy, a dále, že je budou uplatňovat v národním hospodářství, a to buď jako národní normy bez změny a úprav, anebo převzetím všech ukazatelů norem RVHP do národních norem.

Norma RVHP je tedy závazným technickoprávním normalizačním dokumentem. Svou přímou a závaznou působností je předurčena k přímému ovlivňování a v určitém smyslu i řízení integračních procesů. Je jedním z důležitých nástrojů komplexního uplatňování celospolečenských záměrů ve všech sférách integrovaného rozvoje socialistického společenství a jeho hmotné základny.

Růst počtu norem RVHP v jednotlivých letech i růst autorství těchto norem v ČSSR — viz **tab 1**.

Rok	Norma RVHP		Poznámka
	úkolů	autor ČSSR	
1975	375	36	Růst autorství ve srovnání s rokem 1975 na 558 %
1976	804	97	
1977	1563	201	

Z tabulky vidíme, že na těchto pracích se postupuje velmi rychle a postupný přechod od interních uzavřených a vzájemně odlišných národních normalizačních soustav k vytvoření společné mezinárodní soustavy, jako jednoho ze stěžejních předpokladů socialistické ekonomické integrace, je základním smyslem nového pojetí mezinárodní normalizace v rámci RVHP.

Normy RVHP umožňují vzájemně vázat zájem výroby a spotřeby, napomáhají efektivnější výměně zboží, rozšiřování specializace a kooperace výroby ve všech odvětvích národního hospodářství členských zemí a směřují k dosažení optimální jakosti výrobků, konkurenční schopnosti a postupně k vzájemnému uznávání aprobační výroby.

Normy RVHP stanoví technické hodnoty a požadavky, které zabezpečují vědeckotechnický pokrok a optimální řešení úkolů normalizace v procesu plánování uskutečňované hospodářské a vědeckotechnické spolupráce členských států RVHP. Technickými hodnotami a požadavky rozumíme kvalitativní a kvantitativní charakteristiky a údaje, zejména:

- třídění, názvosloví, označení;
- typy, parametry, rozměry;
- technické požadavky;
- hodnoty a předpisy v oblasti bezpečnosti práce a ochrany životního prostředí;
- metody zkoušení (kontroly, rozborů, měření);
- metody a prostředky ověřování měř a měřicích přístrojů;
- pravidla označování, balení, dopravy a skladování;
- předpisy pro přejímku, provoz a opravy;
- typové technologické postupy a jiné.

Normy RVHP musí zajistit technickou slučitelnost předmětů normalizace a stanovit v závislosti na konkrétních podmínkách jednoznačné nebo diferencované úrovně jakosti s přihlédnutím k úrovni nejlepších světových vzorů a vycházet zpravidla

z norem těch členských států RVHP, které mají nejvyšší ukazatele úrovně a jakosti u příslušných druhů produkce. Požaduje se zajistit předstihovou úlohu normalizace vzhledem k příslušným opatřením v oblasti spolupráce v rámci RVHP. Technická normalizace je tvůrčí činnost (§ 1 odst. 1 Zákona 96/64 Sb. o technické normalizaci). Uvedu příklad předstihové normalizace, která vytváří předpoklady pro kladné ovlivňování jakosti výrobků již v projekci.

Normy RVHP musí odpovídat hodnotám a požadavkům stanoveným dokumenty mezinárodních organizací pro normalizaci, pokud tyto hodnoty a požadavky nejsou v rozporu s cíli a úlohami socialistické ekonomické integrace. Současně musí podle možností zajišťovat specifické potřeby členských států RVHP jako formu praktické realizace zásady postupného sblížení a vyrovnávání úrovní ekonomického rozvoje členských států RVHP, zakotvené v Komplexním programu.

Pro plánování, zpracování, projednávání, schvalování a uplatňování norem RVHP platí příslušné metodické směrnice RVHP.

V průběhu jednotlivých etap dochází k připomínkovému řízení, expertize návrhů norem a tím k jejich objektivizaci tak, aby mohly plnit náročné funkce při prosazování progresivních technických řešení. Metodické směrnice RVHP počítají s komplexní normalizací při níž se plánovitě vytváří a používá soustavy vzájemně navazujících předmětů normalizace, aby se zjišťilo optimální řešení konkrétního problému, např. využívání hydraulických elementů. Tato problematika je soustředována do dlouhých cílových programů spolupráce.

Používání těchto metod předpokládá zmapování celé normalizační problematiky tak, abychom mohli určit systémový při-

stup pro optimální řešení. Pro tvorbu je důležitý informační systém jako zdroj informací o vlastnostech a trendech rozvoje jednotlivých oborů v jiných zemích.

Podílíme se na vytváření AIUS — automatizovaný informační řídicí systém normalizace (ve smyslu bodu 7 oddílu 9 Komplexního programu dalšího prohlubování a zdokonalování spolupráce a rozvoje socialistické ekonomické integrace členských států RVHP) a SSSD — jednotný systém standardních a informačních údajů o materiálech a látkách (viz bod 8. 1 oddílu 9 komplexního programu). Řízení standardizace předpokládá využívání automatizační techniky. Proto kladem velký důraz na standardizaci dokumentace včetně strojově orientované záznamy a na kódování v jednotném materiálovém kódu. V plné míře se tak uplatní návaznost na jednotnou soustavu sociálně ekonomických klasifikací a číselníků (viz § 8 odst. 2 písm. c Zákona č. 2/71 Sb. o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací).

Stále více se rozvíjí prognostika standardizace, která úzce navazuje na komplexní přístupy prognózování v národním hospodářství, ve vědě, technice, technickém rozvoji, výrobě a ekonomii. Prognózy růstu vědeckotechnických parametrů mohou sloužit jako podklad pro periodické inovace norem, nebo pro tvorbu stupňovitých ukazatelů v jednotlivých normách.

U jednotlivých druhů výrobků bude jedním z důležitých ukazatelů kvality stupeň nasycení normalizovanými součástmi nebo skupinami.

Úroveň normalizace bude stanovována a povinná expertiza projektů s cílem do-
držování zásad normalizace bude účinným faktorem racionalizace nomenklatury materiálu a vyloučení mnohotvárnosti druhů.

Vojenská standardizace

Klíčové místo vojenské standardizace při prosazování progresivních technických řešení spočívá v její funkci určovat z vůle centra technickoekonomické ukazatele, které jsou právně závazné a zabezpečují záměry vojenské technické politiky v předvýrobních etapách, ve sféře výroby a užití. Tuto funkci budou plnit vojenské normy RVHP. Budou i jedním z velmi účinných prostředků urychleného uplatňování výsledků vědy a výzkumu ve výrobě speciální techniky.

Integrované řízení vývoje speciální techniky vytváří příznivé podmínky pro účinné uplatňování vojenské standardizace. Je třeba však řešit nové přístupy

k tvorbě nových norem. V žádném případě tyto normy nebudou fixovat dosaženou úroveň a nebudou tedy dostatečným odrazem už skutečného vývoje. Rozpor mezi stále se zrychlujícím tempem technického pokroku a tendencí po stabilizačním působení technické normalizace budeme odstraňovat:

— zařazování do norem hodnot pokrokových, zaměřených na progresivní řešení, nikoliv fixující minulý stav,

— řešením úkolů a návrhem takových hodnot a znaků, jejichž rozvoj je zárukou, že normované řešení bude mít dlouhodobější charakter,

— uplatňováním vždy cílového řešení (např. zvýšení jakosti a sériovosti).

Vojenská standardizace se stává trvalou součástí vědeckotechnického pokroku a má v něm strategickou úlohu, neboť:

— používá metod a zákonitostí, při jejich uvědoměném využití se zefektivní řešení vědeckotechnického pokroku;

— optimalizuje sortiment speciální techniky (množství druhů, velikostí);

— působí na koncentraci sil ve vědeckovýzkumných zařízeních;

— reguluje živelnou rozmanitost výrobků tak, aby účelně vyhovovala daným podmínkám v daném časovém období;

— vede k racionalizaci a úsporám při duševní práci.

Vojenská standardizace účinně uplatňuje do života základní obecné tendence rozvoje nové techniky, zejména:

— komplexní přístupy při řešení nové techniky ve vzájemné vazbě na ekonomické a sociální podmínky;

— rozvíjení unifikace a stavebnicových systémů včetně zajištění poklesu duplicitních řešení;

— uplatňuje vzájemnou spolupráci specialistů z různých oborů;

— vychází ze základních vývojových trendů, které budou mít v budoucnosti význam;

— uplatňuje včasné využívání nové technologie a podobně.

Úloha vojenské standardizace v současné etapě vědeckotechnické revoluce roste a sotva najdeme jinou stejně efektivní metodu centrálního působení na zrychlení tempa technické pokrokovosti, zvyšování efektivnosti společenské produkce, produktivity práce a jakosti produkce. (Komplexní systém řízení jakosti podle usnesení předsednictva vlády 178/1977.)

Vazby vojenské standardizace na další oblasti činnosti v ČSLA

Má-li vojenská standardizace úspěšně plnit své významné poslání při vytváření normativně technické základny pro per-

spektivní rozvoj spolupráce v rámci RVHP a účinně se projevit v životě vojsk, je nutné zesílit cílově programový přístup dalších oblastí činnosti v ČSLA ve prospěch vojenské standardizace.

Možné formy vzájemného vlivu vojenské standardizace a oblastí činnosti v ČSLA v rámci základního cyklu věda—výzkum—vývoj—výroba—využití — viz tab. 2.

Z tabulky 2 je patrný rozsáhlý vzájemný vliv vojenské standardizace na nejrůznější oblasti činnosti v ČSLA, který bude vyžadovat účelnou koordinaci a od jednotlivých výkonných složek aktivní systematickou práci v duchu platných zásad standardizace.

Prínosy pro činnost vojsk

Vytvářením normativně technické základny pro perspektivní rozvoj spolupráce v rámci armád účastníků Varšavské smlouvy se normativně technické zabezpečení činnosti vojsk při využívání předností socialistické ekonomické integrace dostane na daleko vyšší kvalitativní úroveň. Jeho příprava se zákonitě přesouvá do prvních fází cyklu věda—výzkum—vývoj—výroba—užití tak, aby se tím účinněji mohla projevit v praktické bojové činnosti vojsk. Unifikaci systémů, kompletů a vzorů výzbroje a vojenské techniky formou zavádění jednotypové soudobé výzbroje a vojenské techniky do vojsk a při výraznějším podílu licenční výroby bude daleko větší možnost společného využívání techniky různých armád členských států RVHP.

Důsledným uplatňováním zásad vojenské standardizace ve větší míře zabezpečíme vzájemnou zaměnitelnost a technickou slučitelnost jednotlivých druhů techniky. Sníží se tím i nomenklatura typů a součástí vojenské techniky. Požadavky norem budou výrazně ovlivňovat kvalitu, spolehlivost a dobu provozu u vojsk nové techniky. To ve svých důsledcích ovlivní zjednodušování provozu a oprav vojenské techniky.

Technické zabezpečení činnosti vojsk při využívání vojenských norem RVHP bude znamenat další zvýšení bojové účinnosti a pohotovosti vojenské techniky, rozšíření možností společného využívání techniky různých armád členských států RVHP, povede k časovým a ekonomickým úsporám ve vývoji, výrobě a provozu této techniky a prohloubí rozvoj kooperace a organizace speciální výroby členských zemí RVHP.

Dialektický proces stále většího rozvoje a sblížování socialistických zemí je zákonitý. Jeho základna je především objektivní potřeba dalšího rozvoje výrobních sil.

Vytváření soustavy společných norem RVHP je úkolem dlouhodobým, na který bude nezbytné vynaložit mnoho namáhavé a svědomité práce v rámci národních i mezinárodních. Při této práci musí ČSLA v úzké spolupráci s čs. průmyslem a dalšími institucemi přinést svůj aktivní podíl.

Základní cyklus	Oblast činnosti ČSLA	Vliv na vojenskou standardizace ve fázích					Možná forma vzájemného vlivu (oblast činnosti – standardizace)	Poznámka
		Plánování a řízení	Zpracování (tvorby) dokumentů (vojenských norem RVHP apod.)	Projednávání dokumentů	Schvalování dokumentů	Uplatňování dokumentů v praxi		
Věda	Vojenská věda	/	/	/	/	/	Vědecké řízení, rozborová činnost (včetně využití počítačů)	Zásadní vliv na zaměření vojenské standardizace a její řízení
	Prognózování technického rozvoje	/					Zaměření hlavních směrů a komplexních úkolů standardizace	
	Vědeckotechnické informace	/	/	/	/	/	Zabezpečení potřebných informací	
Výzkum	Výzkum nové vojenské techniky	/	/				Volba objektů standardizace a jejich progresivních parametrů	Vliv na zaměření vojenské standardizace
Vývoj	Vývoj nové vojenské techniky		/			/	Dodržování zásad stanovených normami (parametry, metody, zkoušení, uspořádání prostorů apod.) a uplatňování všech metod technické normalizace, zejména typizace (zjednodušování) a unifikace (sjednocování)	Rozhodující vliv na technickou a ekonomickou úroveň nového výrobku a nové výroby formou organizovaného usměrňování tvůrčí činnosti
	Tvorba vojenských předpisů a pomůcek včetně dokumentů pro přípravu výroby a dodávek (TP apod.)					/	Důsledné uplatňování jednotné formy dokumentů jednotného názvosloví a norem činnosti	Prohloubení právních vztahů , zabezpečení smluvně právních vztahů v hospodářské a vědeckotechnické spolupráci
Výroba	Výroba a dodávky vojenské techniky včetně zabezpečení výroby techniky pro národní hospodářství a její možné použití pro zvláštní období	/				/	Kontrola uplatňování zásad standardizace ve výrobě včetně využívání měrové služby ČSLA i státního zkušebnictví	Zásadní vliv na rozvoj normativně technické základny pro perspektivní rozvoj spolupráce v rámci RVHP
Užití	Provoz u vojsk	/	/			/	Kontrola uplatňování zásad standardizace (normy činnosti) zpětnovazební formulace požadavků pro nové normy	Rozhodující vliv na normativně technické zabezpečení vojsk (výsledný efekt vojenské standardizace)
	Týl a zásobování	/	/			/	Uplatňování jednotného materiálního kódu při využívání automatizovaných systémů řízení	